

КОВАЛЬКОВА Т.О.

к.пед.н., доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВАЛЬКОВСЬКА М.О.

студентка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ УСТАНОВОК НА МОТИВАЦІЮ ДО УСПІХУ СТУДЕНТІВ ВНЗ

В умовах сучасного надзвичайно динамічного, глобалізованого та уніфікованого соціуму постійно змінюються соціальні орієнтири, які впливають на формування особистості першокурсника. За цих обставин постає питання збереження зацікавленості студента у досягненнях певних успіхів у навчанні, а також дослідження соціально-психологічних установок, що впливають на формування мотиваційної сфери особистості. У сучасних динамічних умовах суспільство вимагає від системи професійної освіти у ВНЗ відповідності змісту та методів навчання змінам, що відбуваються в Україні. Тому необхідно, щоб процес підготовки студента у ВНЗ, був спрямований на формування конкурентоздатного фахівця, що включає розвиток адекватної мотивації до успіху студентів.

Вивченню мотиваційної сфери особистості присвячена велика кількість наукових досліджень (Дж. Аткинсон, В.К. Вілюнас, Є.П. Ільїн, В.І. Ковальов, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, А.Маслоу, С.Д. Максименко, В.С. Мерлін, П.В. Симонов, Х. Хекхаузен Р. Холл, П.М. Якобсон та ін.). Проблему особливостей мотиваційної сфери студентів різних спеціальностей досліджували (І.Р. Абрамович, Л.О. Буйновська, М.Є. Горська, В.О. Карнаухов, В.О. Климчук, О.А. Ларіна, Л.В. Попова, Р.І. Цветкова та ін.). Проте, незважаючи на наявність значної кількості праць з даної проблеми, недостатньо дослідженим на теоретичному та емпіричному рівнях залишається питання особливостей і динаміки впливу соціально-психологічних установок на мотиваційну сферу студентів у різних вікових категоріях. Кожне наступне покоління росте в інших соціальних умовах, які зумовлюють різницю в рівні мотивації до успіху. Рівень мотивації відіграє важливу роль у становленні особистості студента. Адже, залежно від цього, встановлюється його стійкість до помилок, що сприяє подальшій успішній діяльності студента.

Готовність діяти, реагувати на об'єкти чи ситуації, вибіркова активність залежать від атитюдів та соціальних установок. Соціально-психологічна установка – це детермінована минулим досвідом психологічна готовність індивіда до певної поведінки стосовно конкретних об'єктів, до вироблення його суб'єктивних орієнтацій як члена суспільства щодо соціальних цінностей. Соціальна установка є елементом структури особистості й одночасно елементом соціальної структури, тому вона формується у поєднанні індивідуальних особливостей разом з соціальними характеристиками. Кожне покоління студентів-психологів відрізняється своїми мотиваційними

чинниками до успішного навчання. У свою чергу, мотивація – це процес який визначає організацію, активність, стійкість та здатність задовольнити потреби суб'єкта. Постає питання, які саме потреби задовольняє індивід. Залежно від того, на якому етапі знаходиться респондент за пірамідою Маслоу, яка розпочинається фізіологічними потребами, включає потребу безпеки, любові, самоповагу і завершується потребами самоактуалізації, визначається і рівень мотивації до певної дії.

Дослідження охопило вибірку чисельністю 50 чоловік у віці від 16 до 18 років. В якості методів збору емпіричних даних використовувалися: «Методика діагностики соціально-психологічних установок особистості у сфері мотивацій та потреб» (О. Ф. Потьомкіної), «Методика діагностики особистості на мотивацію до успіху» Т. Елерса, «Методика діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач» Т. Елерса та «Методика діагностики особистості на ступінь готовності до ризику» Г. Шуберта.

Вивчення ступеня готовності студентів до ризику показало, що 50 % респондентів мають середні показники. Тобто, студенти схильні до здорового ризику, але здатні аналізувати та виявляти ситуації, в яких доречно було б бути більш обережними. Порівнюючи групи мінімальних та максимальних показників, виявлено, що кількість «занадто обережних» студентів-психологів на 10 % перевищує кількість «схильних до ризику». Можемо, зробити припущення, що дане покоління не занадто готове йти на відчайдушні кроки заради досягнення мети, якщо наперед вбачатиме в наслідках певних дій негативний результат. Скоріше за все, студент обере для себе метод, що буде довший, проте надійніший.

Дослідження показало, що люди, котрі бояться невдач та мають високий рівень захисту надають переваги малому, або, навпаки, надто великому ризику. Більше ніж половина опитаних студентів мають середній рівень мотивації до уникнення невдач. Проте кількість студентів з високим рівнем вмотивованості до самозахисту теж залишається великою – 40 % респондентів. Тому установка на захисну поведінку в роботі залежить від трьох факторів: ступеня потенційного ризику, переважної мотивації, досвіду невдач на роботі. Досягнення безпечного результату при ризикованій поведінці послаблює установку на захист, тобто мотивацію до уникнення невдач.

Нами було виявлено ступінь вираження орієнтації соціально-психологічних установок особистості у сфері мотивацій та потреб. За результатами можна стверджувати, що більшість опитаних віддає перевагу процесу ніж результату. Це свідчить про те, що студенти недостатньо замислюються про досягнення мети, тому можуть запізнитися зі здачею роботи. Якщо процес навчання для слухачів є нецікавим, вони можуть не відвідувати навчальні заняття, не замислюючись про наслідки.

У парі «альтруїзм – егоїзм» обидва показники знаходяться на середніх значеннях. У порівнянні «Праця-гроші» респонденти у більшій частині орієнтовані на працю, проте не з великою різницею. Проте провідною цінністю для людей, все одно, залишаються гроші та прагнення до збільшення свого добробуту. Так для студента гроші впливають на мотивацію до навчання, якщо

у нього складений логічний ланцюг: «Забезпечене життя – гроші – високооплачувана робота – професіонал своєї справи – диплом – успішне навчання». Порівнюючи пару «свобода – влада», безперечно, для студентів психологів важливіше є свобода, ніж влада. Вони не терплять ніяких обмежень і готові йти на жертви заради відстоювання своєї незалежності (іноді від уявної небезпеки). Якраз у студентські роки така волелюбність проявляється найбільше, тому це може як позитивно, так і негативно впливати на мотивацію до успіху у навчанні.

Результати емпіричного дослідження показали, що для 55 % студентів-психологів характерний середній рівень вмотивованості до успіху. Такі люди не бояться ризикувати, не є скутими у своїх діях, бо можлива невдача не надто хвилює їх. Проте 20% опитаних здатні йти на середній ризик для досягнення бажаного, схильні орієнтуватися на власні сили, гнучко і наполегливо добиватися поставленої мети. Чим вища мотивація людини до успіху, тим нижчий показник готовності до ризику.

Список використаних джерел:

1. Балл Г. О. *Внутрішня свобода особи і особистісна надійність у контексті гуманізації освіти* / Г. О. Балл // *Практична психологія і соціальна робота*. – 2003. – № 9. – С. 1-7.
2. Ильин Е.П. *Мотивация и мотивы* / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер 2006. – 512 с.
3. Райгородский Д. Я. *Практическая психодиагностика. Методики и тесты: учеб. пособ.* / Д. Я. Райгородский. – Самара: «БАХРАХ/М», 2001. – 672 с.